

Handläggare: Anahitta Shaghoie
Telefon: 08 508 33 664

Till
Utbildningsnämnden
2013-01-17

Fritidspedagogers, speciallärares och specialpedagogers behörighet att undervisa m.m.

Remiss från kommunstyrelsen om Remisspromemoria (Dnr 001-1772/2012)

Förvaltningens förslag till beslut

Utbildningsförvaltningen föreslår utbildningsnämnden att besluta följande:

1. Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som remissvar på ”Remisspromemoria – Fritidspedagogers, speciallärares och specialpedagogers behörighet att undervisa m.m.”
2. Beslutet justeras omedelbart.

Thomas Persson
Utbildningsdirektör

Håkan Edman
Grundskoledirektör

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat ”Remisspromemoria - Fritidspedagogers, speciallärares och specialpedagogers behörighet att undervisa m.m.” till utbildningsnämnden.

Av remisspromemorian framgår att många huvudmän inom skolväsendet nyligen har kartlagt behörighetsläget på sina skolor. Det har framkommit att det saknas en stor andel behöriga lärare enligt de nya bestämmelserna och att det troligen kommer att ta mycket lång tid innan de personer som behöver vidareutbildning har hunnit genomgå en sådan. Mot bakgrund av att det finns många lärare som saknar

behörighet enligt behörighetsförordningen i grundsärskolan, gymnasiesärskolan, särskild utbildning för vuxna och specialskolan samt att rekryteringsläget är bekymmersamt i dessa skolformer föreslås i remisspromemorian ett antal nya övergångsbestämmelser som syftar till att underlätta situationen.

Regleringen beräknas inte innebära några krav, utan snarare möjlighet genom ytterligare tid, för huvudmännen att ställa om till reglerna om legitimation och behörighet. Lagförändringarna föreslås träda i kraft den 1 december 2013.

Utbildningsförvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till förslaget och föreslår att utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som remissvar till kommunstyrelsen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom förvaltningens grundskoleavdelning i samverkan med gymnasieavdelningen och personalavdelningen.

Bakgrund

Många huvudmän inom skolväsendet har nyligen kartlagt behörighetsläget på sina skolor. Utifrån dessa kartläggningar har Utbildningsdepartementet vid möten och samtal med huvudmän, fritidspedagoger och lärare fått många frågor och synpunkter om bland annat fritidspedagogers ställning i fritidshemmet och om speciallärare och specialpedagoger i nuvarande grundsärskolan med annan bakgrund än lärar- eller förskollärarexamen eller motsvarande äldre slutförd utbildning. Dessa grupper ansågs med utgångspunkt i äldre skolförfattningar vara behöriga för arbetet eller undervisningen i sina respektive verksamheter. Det har också framkommit att det saknas en stor andel behöriga lärare enligt de nya bestämmelserna och att det troligen kommer att ta mycket lång tid innan de personer som behöver vidareutbildning har hunnit genomgå en sådan.

Den som har en svensk eller utländsk högskoleutbildning som är avsedd för arbete som fritidspedagog eller motsvarande föreslås genom en undantagsbestämmelse i skollagen få bedriva och ansvara för undervisningen i ett fritidshem trots att han eller hon inte är legitimerad och behörig för undervisningen enligt skollagen och förordningen (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare och utnämning till lektor (behörighetsförordningen).

Mot bakgrund av att det finns många lärare som saknar behörighet enligt behörighetsförordningen i grundsärskolan, gymnasiesärskolan, särskild utbildning för vuxna och specialskolan samt att rekryteringsläget är bekymmersamt i dessa

skolformer föreslås ett antal nya övergångsbestämmelser som syftar till att underlätta situationen.

Den övergångsperiod som f.n. gäller längst till utgången av juni 2015, avseende krav på legitimation och behörighet för att få bedriva undervisning och självständigt få besluta om betyg i skolväsendet föreslås förlängas till och med den 30 juni 2018, när det gäller undervisning i grundsärskolan, gymnasiesärskolan, särskild utbildning för vuxna och specialskolan. Detta innebär att lärare och förskollärare som saknar legitimation och behörighet och som ingått avtal om anställning som lärare, förskollärare eller fritidspedagog före den 1 juli 2011, under tiden för anställningen ska få fortsätta undervisa och självständigt besluta om betyg i de angivna skolformerna enligt bestämmelserna om bl.a. behörighet i 1985 års skollag.

Speciallärare och specialpedagoger som har en annan bakgrund än lärare och förskollärarexamen t.ex. arbetsterapeut, fritidspedagog eller socialpedagog, och som före den 1 december 2013 har ingått avtal om anställning i grundsärskolan, gymnasiesärskolan eller särskild utbildning för vuxna föreslås få rätt att bedriva och ansvara för undervisningen i den inriktning av grundsärskolan som benämns träningsskola, på individuella program i gymnasiesärskolan och på träningsskolenivå i särskild utbildning för vuxna, trots att de saknar legitimation och behörighet. De föreslås också i förekommande fall få rätt att självständigt sätta betyg.

Specialpedagoger omfattas av förslaget endast under förutsättning att de har påbörjat sin utbildning före utgången av 2008 och har en specialpedagogexamen som har utfärdats senast den 30 juni 2015.

Speciallärare och specialpedagoger enligt ovan som har en ämneslärarexamen som bakgrund och som har ingått avtal om anställning i grundsärskolan, gymnasiesärskolan eller särskild utbildning för vuxna före den 1 december 2013, föreslås få rätt att bedriva och ansvara för undervisningen i grundsärskolans årskurs 7-9, gymnasiesärskolan (i andra ämnen än yrkesämnen) och på motsvarande nivåer i särskild utbildning för vuxna även om de saknar behörighet för undervisningen.

Även lärare och förskollärare som har arbetat minst ett läsår i en eller flera anställningar där arbetsuppgifterna liknar undervisning inom skolväsendet föreslås få tillgodoräkna sig tjänstgöringen vid ansökan om legitimation.

Slutligen redovisas vissa bedömningar i fråga om modersmålsundervisning. När det gäller lärare i ämnet modersmål föreslås ingen ändring beträffande kravet på legitimation, utan vissa modersmållärare bör även fortsättningsvis kunna undantas från detta krav under vissa förutsättningar.

De förslag som presenteras i promemorian beräknas i sig inte få några ekonomiska konsekvenser. Eventuell vidareutbildning av lärare kan självfallet medföra kostnader för huvudmännen eller den enskilda.

Sammanfattningsvis föreslås följande:

1. Fritidspedagoger ska få bedriva och ansvara för undervisningen i fritidshemmet trots att de inte är legitimerade mot bakgrund av att deras utbildning är avsedd för arbete i fritidshem.
2. Övergångsperioden avseende de nya bestämmelserna om bl.a. vem som får användas för undervisningen förlängs med tre år för lärare i grundsärskolan, gymnasiesärskolan, särskild utbildning för vuxna och specialskolan, dvs. till och med den 30 juni 2018.
3. Speciallärare och specialpedagoger med annan bakgrund än en lärar- eller förskollärarexamen, ska genom en övergångsbestämmelse till skollagen under vissa förutsättningar få vara behöriga att undervisa i den del av grundsärskolan som benämns träningskola, på gymnasiesärskolans individuella program och på motsvarande nivåer i särskild utbildning för vuxna.
4. Speciallärare och specialpedagoger med ämneslärarexamen ska få undervisa i grundsärskolans årskurs 7-9, i gymnasiesärskolan (utom yrkesämnena) och på motsvarande nivåer i särskild utbildning för vuxna.
5. Lärare och förskollärare som annars uppfyller legitimationskraven och som arbetat minst ett läsår i en eller flera anställningar där arbetsuppgifterna liknar undervisning inom skolväsendet ska få tillgodoräkna sig tjänstgöringen vid ansökan om legitimation. Med liknande arbetsuppgifter avses t. ex. arbete som lärare inom musik- eller kulturskolan, folkhögskolan eller inom särskild undervisning eller motsvarande.

Regleringen beräknas inte innebära några krav, utan snarare möjlighet genom ytterligare tid, för huvudmännen att ställa om till de nya reglerna om legitimation och behörighet. Regleringarna föreslås träda i kraft den 1 december 2013.

Förvaltningens synpunkter

Utbildningsförvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till de föreslagna lagförändringarna med anledning av att det underlättar för kommunen att följa skollag och behörighetsförordning. Förvaltningens synpunkter på de föreslagna lagförändringarna framgår nedan.

1. Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till förslaget om att fritidspedagoger ska få bedriva och ansvara för undervisningen i fritidshemmet trots att de inte är legitimerade mot bakgrund av att deras utbildning är avsedd för arbete i fritidshem, även om tidigare regleringar i skollagen inneburit att det inte varit fråga om *undervisning* i fritidshem. Trots fritidshemmets förändrade uppdrag kan det inte anses rimligt att enskilda individer som utbildat sig för detta arbete i fritidshemmet nu ska anses obehöriga.
2. Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till förslaget om övergångsperioden avseende de nya bestämmelserna om bl.a. vem som får användas för undervisningen förlängs med tre år för lärare i grundsärskolan, gymnasiesärskolan, särskild utbildning för vuxna och specialskolan, dvs. till och med den 30 juni 2018.
3. På kort sikt ställer sig utbildningsförvaltningen positiv till förslaget om att speciallärare och specialpedagoger med annan bakgrund än en lärar- eller förskolläraryrket, genom en övergångsbestämmelse till skollagen under vissa förutsättningar ska få vara behöriga att undervisa i den del av grundsärskolan som benämns träningskola, på gymnasiesärskolans individuella program och på motsvarande nivåer i särskild utbildning för vuxna. En förutsättning är att dessa speciallärare och specialpedagoger har ett avtal om anställning i någon av dessa skolformer före den 1 december 2013, dvs. när bestämmelserna i skollagen om krav på legitimation ska tillämpas fullt ut.

På lång sikt anser utbildningsförvaltningen att det är av vikt att fokus i grundsärskolan och gymnasiesärskolan inte läggs på omsorg och elevers sociala utveckling, utan på kunskapsuppdraget. Det är därför viktigt att det i framtiden finns legitimerade lärare med specialisering för undervisning i dessa skolformer. Legitimerade lärare i dessa skolformer är också ett viktigt led i att uppnå den flexibilitet som är åsyftad i lagstiftningen vad gäller elevers möjlighet att i kombination läsa grundskolans ämnen och

grundskolornas ämnen eller ämnesområden.

4. Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till förslaget om att speciallärare och specialpedagoger med ämneslärarexamen ska få undervisa i grundskolornas årskurs 7-9, i gymnasieskolorna (utom yrkesämnena) under förutsättning att de före 1 december 2013 har avtal om anställning inom någon av dessa skolformer.
5. Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till förslaget om att lärare och förskollärare som annars uppfyller legitimationskraven och som arbetat minst ett läsår i en eller flera anställningar där arbetsuppgifterna liknar undervisning inom skolväsendet ska få tillgodoräkna sig tjänstgöringen vid ansökan om legitimation. Med liknande arbetsuppgifter avses t.e.x. arbete som lärare inom musik- eller kulturskolorna, folkhögskolorna eller inom särskild undervisning eller motsvarande. Regleringen föreslås mot bakgrund av det inom skolväsendet finns många lärare som saknar adekvat utbildning och att det är angeläget att skolväsendet kan tillvarata välutbildade lärare.

Avslutningsvis välkomnar utbildningsförvaltningen de förslag förändringar som framgår av remisspromemorian. Bland annat är en förlängd övergångsperiod för lärare inom grundskolorna och gymnasieskolorna till och med den 30 juni 2018, en viktig förutsättning för att kunna tillgodose de behov kompetensförsörjning som kommunen står inför vad gäller legitimerade och behöriga lärare. Framtida pensionsavgångar och behovet av nyutbildade lärare kräver tid för anpassning till den nya lagstiftningen. Förslagen ger kommunen ytterligare tid att ställa om till de nya reglerna om legitimation och behörighet. Utbildningsförvaltningen anser därför att förslagen på kort sikt är nödvändiga. Förutom detta bör staten genomföra utbildningsinsatser, då det finns många lärare som inte har behörighet för grundskolorna och gymnasieskolorna och att rekryteringsläget är bekymmersamt i dessa skolformer

Förvaltningens förslag

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som remissvar till kommunstyrelsen. Beslutet justeras omedelbart.

Bilaga

1. Remisspromemoria - Fritidspedagogers, speciallärares och specialpedagogers behörighet att undervisa m.m. (Dnr 001-1772/2012)

